

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

ב א ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ כו כז כח כט לו לז לט
מנה' גמ' ה"א ז'
סמך לאוין רמב טו"ע י"ד
ס' רכ"ט ט"ף א'
ג ר ז מ"י פ"ו ע"ס ה"ל
ו"פ"ו ה"א א סמך ע"ס
טור ש"ע ע"ס פ"ג :

פירוש הרא"ש

והא מן מאכל נדר.
דמשמע דוקא אוכל נפש:
איבא שלא ילעום חיטין
על בבתו. הרפואה נמנה
היא דמתן בפרק שני
דפסחין (ר' ע"ט): לא
ילעום חטים ויתן
על גבי מכתו מפני שם
מחממות דנחת מאכלן
משמע שהוא הנאה מגוף
המאכל כגון אכילה: הנאה
המביאה לידו מאכל עלי.
היינו מקון או דבר שיכול
לקנות בו ממנו: שק
להביא בו פירות בו.
דלא מימא דוקא תקון
מאכל קמ"ל דהך נמי
מקרי הנאה המביאה ליד
מאכל: כגון לרבוץ עלי.
לית המשמה: ושבעת
היראות בה. לית שיכדוהו
הלוקיפו לו מות: מיפסק
וביזוי בארעיה. לקרבי דרכו
לינק לית המשמה: ואידי
דחנא רישא לא ישאילנו.
דלא מימא דוקא שפוד
וקדשה: בתנ"י מקום
שמשיבין ביצא בהן
אבור. לדין דלך להכיר
כיוצא בזה וזה מוחל לו
השכירות באתן הדמים
הוא יכול לקנות אוכל
נפש והוא הדין מהנאה
המביאה לידו מאכל: ג'
בבב"ל דרישא א"ע שאין
משיבין. כלים שעושין
בזה אוכל נפש למודר
ממנו [מאכל]: מתנ"י
שיקל לו שקלו. מחמת
השקל חייב כל אחד
משבטל בכל שנה לזכור
קרינת ציבור (ו) והמודר
יכול לשקול בשבילו דמנחה
בעלמא הוא דעבד ואין
דיתו כפודע שר חובותיו:
ופורע חובו. בגמרא מפרש
לה: ויחזיר לו אבדתו.
בגמרא מפרש לה: אבדול
הוא להקדש. שאין יכול
לעבדו שאז היה הנאה ממנו
ואין יתנו להקדש לפי
שאשר עליו הנאתו ההקדש
הלך כל הנאה הנאה לידו
ממנו הקדש הוא ולא מני
להליכה לים המלח דלאו
כל כמניה להפקיד להקדש
והיינו דדייק מהכא בגמרא
דש מעילה בקומות:
ג' אבא אבדוהו ארי
בעלמא הוא. הפודע חובו
על חבירו חשבו כמכירת
ארי מגדר חבירו שאיני
חייב ליתן לו על זה שער
מדינתו בפרק הכותש א"ן
לדרי (ב"ק מט). פודע חובו
מני אינו חייב לשלם וממיל
לו דאי לא ממלא מהנהו:

והא מן מאכל נדר. ואמאי אסור להשאילו נפה והני לאו מאכל
יניהו: הנאה מאכלך עלי. יהא אסור: ואימא. מאי הנאת מאכלך
שלא ילעום חיטין שלו ויתן על גבי מכתו והיינו נמי הנאת מאכלך
ואכתי אמאי לא ישאילנו נפה וכברה: המביאה לידו מאכלך עלי.
ונפה וכברה מביא מאכלו למאכל
ולהכי לא ישאילנו לו: אפי' שק וכו'
ואפי' אלא בעלמא. של מדיר אסור
למודר ליתן צה פירות דנחה המביאה
לידי מאכל הוא אסור: כוס לרכוב
עליו. ליתן לביית המשמה: או טבעת
ליראות צה. צבית המשמה כדי
שינהגו בו כבוד והיינו הנאה: מיפסק
ומיזל בארעיה. שהולך דרך קרקעו
לביית המשמה ומקלר דרכו: מהו.
מני היו הנאה המביאה לידו מאכל
בכל הני אלו לא: לריכא לנימיר. דשרי
הא ליכא הנאה כלל: וקמני משאילו.
וש"מ דשרי: לא לעולם. אפי' שלא
ליראות צה. ובדין הוא דלא היה כריך
לנימני משאילו: אלא אידי וכו'.
ומהא ליכא למשמע מיניה: בתנ"י
מקום שמשיבין. שנהגין להשאיל כל
אלו הדברים על ידי שכירות אסור
למדיר להשאילו דכיון שנהגים
להשכיר מיחזי כהנאה המביאה לידו
מאכל ואסור: ג' מכלל דרישא.
דקמני לא ישאילנו נפה וכברה הוי
דא"ע שאין משכירין כלומר שאין
נוהגין להשאיל בשכירות א"ע ג' דלא
הוי הנאה גמורה דכיון שאין משכירין
מאי קא מהני ליה אס זה לא ישאילנו
שכנו אחר משאילו בחנם שהרי מקום
שאין משכירין הוא: מאן טנא.
דאפילו הכי אסור: ר' אליעזר

היא. אבל סיפא דקמני מקום שמשיבין אסור דברי הכל היא
דנחה גמורה היא: בתנ"י שוקל לו אס שקלו. המדיר יכול
ליתן בשבילו מחמת השקל שנותנין לתרומת הלשכה ויכול לפרוע
חובו ואין מהנה לו כלום (ו). מדקמני פורע חובו אלא לא מהני
ליה מנכסיו דהא לא יחייב ליה צדדים ממש: ג' אלא אצרוחי ארי
בעלמא הוא. שמבירח חובו מעליו ושרי: מאן טנא. דאצרוחי שרי:
דברי
אינו אסור אלא באכילה בלבד ומותר בכל דבר אחר אמר הנאה מאכלך
לשאלו ממנו נפה וכברה שרי אמר הנאה המביאה לידו מאכל עלי אסור
באכילה ונפה וכברה מביא מאכלו למאכל ונפה וכברה מביא מאכלו למאכל
מכתו שרי. כך נראה בעיני: שק להביא עליו פירות וכו' הנאה המביאה לידו מאכל
אלא לתקן המאכל בנפה וכברה אבל להביא אליו המאכל בלבד בשק ותמור שרי קמ"ל רב פפא: אלא. כל: כוס לרכוב
עליו ומיזל בארעיה כדי שיהיה שם מהרה לאו הנאה המביאה לידו מאכל היא דשאני התם שעשה במאכל עממו וכן נמי כוס לרכוב
עליו (ו) ליראות צה כדי שיראה כהדם חשוב כשירכוב על סוס ותהא טבעת על ידו ובשביל זה יתנו לו מנה יפה כי האי גוונא גרמא בעלמא הוא:
אינימא שלא ליראות צה לריכא לנימיר. דשרי במודר מאכל כיון דאין משכירין כיוצא בהן אפילו ליראות צהן וקמני
משאילו אלא גרמא דמאכל שרי. וכל הני דבעי רב פפא גרמא בעלמא ניהו: אידי דקמני רישא לא ישאילנו. לאשמעינן דנפה וכברה כלים
שעושין בזה אוכל נפש הן וכמו שפירשתי במשמנתו תנא סיפא משאילו: ולענין הלכה בעיא דרב פפא לא איפשיטא הלך נקטינן צה
לחומר: מקום שמשיבין כיוצא בהן אסור. אפי' במודר מאכל דהאי מודר מאכל דמתנ"י הא מוקמתי ליה בגמרא צאומר הנאה
המביאה לידו מאכל עלי והני כיון דרגילין להשכירין וזה משאילו בלא שער הנאה המביאה לידו מאכל היא שיהי דמי השכירות שמחל לו
יקח מאכל: ג' מכלל דרישא. דהיינו לא ישאילנו נפה וכברה אף על פי שפפא אסור דשרי דמאכל אפי' הכי להקריב עממו למאכל
בנפה וכברה: בתנ"י שוקל לו אס שקלו. המדיר למודר וכן פורע לו חובו. ובגמרא מפרש טעמא: ומחזיר לו אצידסו. דלא מידי יחייב
ליה אלא מידעם דנפשיה קמהדר ליה: מקום שנוטלים עליה שער. דהיינו אס היה מחזיר בטל מן הסלע דכדי האי גוונא מחייב בעל
אצידה ליתן לו שער כדאיתא באלו מליאות (ב"מ דף ט'): ספול הנאה להקדש. אס אין מחזיר רואה לקבל השכר יתנו מודר להקדש שאילו היה
מוחל לו מדיר נמלא מהנהו: ג' אלא אצרוחי ארי בעלמא הוא ושרי. אשוקל לו שקלו ופורע לו חובו קאי דלהכי שרי משום דלאו מידי
יחייב ליה אלא שמסלק המלוה מעליו. ומש"ה נמי שוקל לו שקלו דהא לא מהני בדלאו הכי יש לו חלק בקרינות צבור כדתנן (כתובות קח. ב"מ מט).
תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות מאי אמרת הא קא מהני ליה דפרע חובו אצרוחי ארי הוא ושרי: אמר ר' אושעיא הא מני
חנן היא. ד"ל (כתובות קן): שהמפרנס אשת חבירו שפורע לו חוב מנומתי הניח מעותיו על קרן הצבי משום דלא חייב מהני אלא מצריח ארי בעלמא:

והא מן מאכל נדר. ואמאי אסור להשאילו נפה והני לאו מאכל
יניהו: הנאה מאכלך עלי. יהא אסור: ואימא. מאי הנאת מאכלך
שלא ילעום חיטין שלו ויתן על גבי מכתו והיינו נמי הנאת מאכלך
ואכתי אמאי לא ישאילנו נפה וכברה: המביאה לידו מאכלך עלי.
ונפה וכברה מביא מאכלו למאכל
ולהכי לא ישאילנו לו: אפי' שק וכו'
ואפי' אלא בעלמא. של מדיר אסור
למודר ליתן צה פירות דנחה המביאה
לידי מאכל הוא אסור: כוס לרכוב
עליו. ליתן לביית המשמה: או טבעת
ליראות צה. צבית המשמה כדי
שינהגו בו כבוד והיינו הנאה: מיפסק
ומיזל בארעיה. שהולך דרך קרקעו
לביית המשמה ומקלר דרכו: מהו.
מני היו הנאה המביאה לידו מאכל
בכל הני אלו לא: לריכא לנימיר. דשרי
הא ליכא הנאה כלל: וקמני משאילו.
וש"מ דשרי: לא לעולם. אפי' שלא
ליראות צה. ובדין הוא דלא היה כריך
לנימני משאילו: אלא אידי וכו'.
ומהא ליכא למשמע מיניה: בתנ"י
מקום שמשיבין. שנהגין להשאיל כל
אלו הדברים על ידי שכירות אסור
למדיר להשאילו דכיון שנהגים
להשכיר מיחזי כהנאה המביאה לידו
מאכל ואסור: ג' מכלל דרישא.
דקמני לא ישאילנו נפה וכברה הוי
דא"ע שאין משכירין כלומר שאין
נוהגין להשאיל בשכירות א"ע ג' דלא
הוי הנאה גמורה דכיון שאין משכירין
מאי קא מהני ליה אס זה לא ישאילנו
שכנו אחר משאילו בחנם שהרי מקום
שאין משכירין הוא: מאן טנא.
דאפילו הכי אסור: ר' אליעזר

היא. אבל סיפא דקמני מקום שמשיבין אסור דברי הכל היא
דנחה גמורה היא: בתנ"י שוקל לו אס שקלו. המדיר יכול
ליתן בשבילו מחמת השקל שנותנין לתרומת הלשכה ויכול לפרוע
חובו ואין מהנה לו כלום (ו). מדקמני פורע חובו אלא לא מהני
ליה מנכסיו דהא לא יחייב ליה צדדים ממש: ג' אלא אצרוחי ארי
בעלמא הוא. שמבירח חובו מעליו ושרי: מאן טנא. דאצרוחי שרי:
דברי
אינו אסור אלא באכילה בלבד ומותר בכל דבר אחר אמר הנאה מאכלך
לשאלו ממנו נפה וכברה שרי אמר הנאה המביאה לידו מאכל עלי אסור
באכילה ונפה וכברה מביא מאכלו למאכל ונפה וכברה מביא מאכלו למאכל
מכתו שרי. כך נראה בעיני: שק להביא עליו פירות וכו' הנאה המביאה לידו מאכל
אלא לתקן המאכל בנפה וכברה אבל להביא אליו המאכל בלבד בשק ותמור שרי קמ"ל רב פפא: אלא. כל: כוס לרכוב
עליו ומיזל בארעיה כדי שיהיה שם מהרה לאו הנאה המביאה לידו מאכל היא דשאני התם שעשה במאכל עממו וכן נמי כוס לרכוב
עליו (ו) ליראות צה כדי שיראה כהדם חשוב כשירכוב על סוס ותהא טבעת על ידו ובשביל זה יתנו לו מנה יפה כי האי גוונא גרמא בעלמא הוא:
אינימא שלא ליראות צה לריכא לנימיר. דשרי במודר מאכל כיון דאין משכירין כיוצא בהן אפילו ליראות צהן וקמני
משאילו אלא גרמא דמאכל שרי. וכל הני דבעי רב פפא גרמא בעלמא ניהו: אידי דקמני רישא לא ישאילנו. לאשמעינן דנפה וכברה כלים
שעושין בזה אוכל נפש הן וכמו שפירשתי במשמנתו תנא סיפא משאילו: ולענין הלכה בעיא דרב פפא לא איפשיטא הלך נקטינן צה
לחומר: מקום שמשיבין כיוצא בהן אסור. אפי' במודר מאכל דהאי מודר מאכל דמתנ"י הא מוקמתי ליה בגמרא צאומר הנאה
המביאה לידו מאכל עלי והני כיון דרגילין להשכירין וזה משאילו בלא שער הנאה המביאה לידו מאכל היא שיהי דמי השכירות שמחל לו
יקח מאכל: ג' מכלל דרישא. דהיינו לא ישאילנו נפה וכברה אף על פי שפפא אסור דשרי דמאכל אפי' הכי להקריב עממו למאכל
בנפה וכברה: בתנ"י שוקל לו אס שקלו. המדיר למודר וכן פורע לו חובו. ובגמרא מפרש טעמא: ומחזיר לו אצידסו. דלא מידי יחייב
ליה אלא מידעם דנפשיה קמהדר ליה: מקום שנוטלים עליה שער. דהיינו אס היה מחזיר בטל מן הסלע דכדי האי גוונא מחייב בעל
אצידה ליתן לו שער כדאיתא באלו מליאות (ב"מ דף ט'): ספול הנאה להקדש. אס אין מחזיר רואה לקבל השכר יתנו מודר להקדש שאילו היה
מוחל לו מדיר נמלא מהנהו: ג' אלא אצרוחי ארי בעלמא הוא ושרי. אשוקל לו שקלו ופורע לו חובו קאי דלהכי שרי משום דלאו מידי
יחייב ליה אלא שמסלק המלוה מעליו. ומש"ה נמי שוקל לו שקלו דהא לא מהני בדלאו הכי יש לו חלק בקרינות צבור כדתנן (כתובות קח. ב"מ מט).
תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות מאי אמרת הא קא מהני ליה דפרע חובו אצרוחי ארי הוא ושרי: אמר ר' אושעיא הא מני
חנן היא. ד"ל (כתובות קן): שהמפרנס אשת חבירו שפורע לו חוב מנומתי הניח מעותיו על קרן הצבי משום דלא חייב מהני אלא מצריח ארי בעלמא:

א) [לעיל לב: ושם נסמך].
ב) כתובות קו: א) [ב"ק
מט. ב"ב ע"ג]. ד) [כתובות
קח. ט"ז]. ה) [ב"ב ועובת
ליראות]. ו) [ב"ב ועובת].

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה שוקל וכו'
כלום הס"ד ואח"כ צ"ל
פיסקא גמ' ואח"כ מ"ה
מדקמני וכו' צדדים ממש
אלמא כ"ל הדין:

תוספות

איבא שלא ילעום חיטין.
משום הנאת מאכל
לפיכחן ואפי' מחטין
של מדיר עממו: ושבעת
להראות בו. כהדם שער
צבית המשמה ועי' ק' יתנו
לו מנה יפה: מאן טנא
אמר רבא ר"א ריבא. ואת
תן חדא זימנא ברישא
ר"א וי"ל דמנח הך דהכא
מדקמני לעיל דאחי כר"א
דאי לאו הדין מוקמין
ליה בנדר ודכ"ע ולכן
מדקמני הכא מסיפא: